

ELMLƏR

Kitabxanası

Qüvvət elmdədir,
başqa cür heç kəs
Heç kəsə üstünlük
eyləyə bilməz.
Nizami Gəncəvi

Azərbaycan Milli Elmlər
Akademiyaşının
Rəyasət Heyətinin qəzeti

Ayda iki dəfə nəşr olunur

HAYKA

№ 10 (1152) * Cümə, 27 may 2016-cı il * Qəzet 1984-cü ildən çıxır * Qiyməti 50 qəpik

BÖYÜK ƏHƏMİYYƏTƏ MALİK TƏDBİR

Azərbaycanda ilk dəfə olaraq elektron-tibbin multidissiplinar problemlərinə həsr olunmuş elmi-praktik konfrans keçirilib

Müasir dövrdə insan sağlamlığının keşiyində duran səhiyyə sistemi, tibb elminin inkişafı istənilən ölkənin dayanıqlı inkişaf strategiyasının başlıca hədəflərindəndir. Elmi-texniki tərəqqinin vüsət aldığı bir zamanda mühüm əhəmiyyət kəsb edən məsələlərdən biri də bu sahədə qabaqcıl texnologiyaların tətbiqi ilə elektron-tibbin inkişaf etdirilməsi, mövcud problemlərin həllidir. Hazırda dünyada səhiyyənin informasişlaşdırılması, e-tibb xidmətlərinin keyfiyyətinin artırılması üçün mühüm tədbirlər görülür.

Azərbaycanda da bu istiqamətdə müvafiq işlər aparılır. Bu gün səhiyyə sisteminin müasir tələblər səviyyəsində qurulması, tıbde qabaqcıl texnologiyaların tətbiqi, bu sahədə mövcud problemlərin həlli istiqamətində əməli addımlar atılır, dünyanın qabaqcıl ölkələri ilə əməkdaşlıq əlaqələri yarıdırılır, birgə layihələr reallaşdırılır.

AMEA Rəyasət Heyəti, AR Səhiyyə Nazirliyi, Azərbaycan Tibb Universiteti və AMEA İnformasiya Texnologiyalar İnstitutunun birgə təşkilatlığı ilə keçirilən "Elektron-tibbin multidissiplinar problemləri" I Respublika elmi-praktik konfransı da elektron səhiyyənin formalaşdırılmasına elmi dəstək verilməsi

və prioritetlərin müəyyənləşdirilməsi, bu sahədə aparılan elmi tədqiqatların əlaqələndirilməsi, eləcə də xarici ölkələrin müvafiq elmi mərkəzləri ilə davamlı əməkdaşlıq əlaqələrinin təşkil məqsədlərinə xidmət edirdi.

AMEA-nın Əsas binasının Dairəvi zalında keçirilən tədbirdə ölkənin müvafiq dövlət qurumlarının rəhbərləri, ali təhsil müəssisələri və AMEA-nın elmi-tədqiqat institutlarının informasiya texnologiyaları və tibb sahələri üzrə aparıcı alim və mütəxəssisləri, KİV nümayəndələri iştirak ediblər.

Konfransı giriş nitqi ilə AMEA prezidenti, akademik Akif Əlizadə açaraq e-tibbin multidissiplinar problemlərinə

həsr olunmuş ilk tədbiri Azərbaycan səhiyyəsi və elmi, bütövlükdə ölkə ictimaiyyəti üçün mühüm hadisə kimi dəyərləndirib. E-tibbin formalaşması problemlərinin müxtəlif aspektləri ilə məşğul olan alim və mütəxəssislərin bir araya gələrək gələcək əməkdaşlıq perspektivlərinin müəyyənləşdirilməsi baxımından konfransın böyük əhəmiyyətə malik olduğunu bildirib, bu sahədə mövcud problemlərin həllinə öz töhfəsini verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

AMEA rəhbəri səhiyyə sisteminin müasir tələblərə uyğunlaşdırılması, yüksək keyfiyyətli tibbi xidmətlərin göstərilməsi üçün elmdə əldə olunmuş nailiyyətlərə əsaslanaraq, innovativ texnologiyaların geniş tətbiqinin vacib şərtlərdən olduğunu bildirib. İKT-nin müxtəlif sferalarda, o cümlədən tibbdə tətbiqinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən prioritet sahə kimi müəyyənləşdirildiyini qeyd edən A.Əlizadənin sözlərinə görə, dövlət başçısının rəhbərliyi və ölkənin birinci xanımı, Heydər Əliyev

Fondunun prezidenti, millət vəkili Mehriban Əliyevanın humanist təşəbbüsleri sayəsində ölkədə səhiyyə sisteminin inkişafı, əhalinin sağlamlığının qorunması və tibbi xidmətlərin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində mühüm nailiyyətlər əldə olunub. Akademik "Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üçün Milli Strategiya"nın əsas istiqamətlərindən birinin də məhz elektron-səhiyyə sisteminin formalaşdırılması, İKT-nin səhiyyədə tətbiqinin genişləndirilməsi olduğunu qeyd edib.

Natiq akademiya və bu istiqamətdə aparılan elmi tədqiqatlardan söz açaraq bildirib ki, prioritet elmi istiqamətlər sırasında biologiya və tibb sahəsində dünyanın yeni çağırışlarına uyğun araşdırmaların aparılması əsas hədəflərdəndir. "Buna misal olaraq, kök hüceyrə, molekulyar biologiya və təbabət, tibbdə kompüter texnologiyaları, yeni dərman texnologiyaları və s. kimi müasir elmi istiqamətləri göstərmək olar". Ölkədə biotibbi informatika, elektron-tibb problemləri ilə bağlı ayrı-ayrı elmi mərkəzlərdə tədqiqatlar aparıldığı, müxtəlif kəlinlilərdə elektron-tibbin formalaşdırılması istiqamətində praktiki işlərin həyata keçirildiyini və bir sıra nailiyyətlərin əldə olduğunu qeyd edən alim eyni zamanda, bu istiqamətdəki tədqiqatlarla bağlı bir sıra təşkilati və metodoloji problemlərin də mövcud olduğunu söyləyib.

AR Səhiyyə nazirinin müavini Elsevər Ağayev ölkədə e-tibbin formalaşması ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər və əldə olunan uğurlardan danışıb. Bildirib ki, bu istiqamətdə "Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üçün Milli Strategiya" çərçivəsində kompleks tədbirlər həyata keçirilib. E.Ağayev e-tibbin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı qarşılıqlı əlaqə vəzifələri və onların həlli istiqamətində görülməli işləri diqqətə çatdırıb.

AR Milli Məclisinin Səhiyyə Komitəsinin sədri, millət vəkili, akademik Əhliman Əmiraslanov ölkədə səhiyyə və tibb elminin inkişafına göstərilən qayğıdan söz edib.

(Davamı 2-ci səhifədə)

BÖYÜK ƏHƏMİYYƏTƏ MALİK TƏDBİR

(Əvvəl 1-ci səhifədə)

Son zamanlar səhiyyə sisteminə uğurlu idarəetmə aparıldığını qeyd edən akademik Prezident İlham Əliyev və ölkənin birinci xanımı Mehriban Əliyevanın diqqət və dəstəyi sayəsində bütün regionlarda yeni səhiyyə obyektlərinin tikilib istifadəyə verildiyini, tibb elminin ən son yenilikləri, texnoloji innovasiyalar, müasir müalicə üsullarının klinikada və sağlamlıq mərkəzlərində uğurla tətbiq edildiyini, həkimlərin peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması üçün səmərəli işlərin görüldüyünü söyləyib. Səhiyyə Nazirliyinin elmi müəssisələrində, o cümlədən Milli Onkologiya Mərkəzinin nəzdindəki Nüvə Təbabət Mərkəzində ən son texnologiyaların tətbiq edildiyini nəzərə çatdırıb.

"Biotibb elmlərinin inkişafında yüksək texnologiyaların rolu" mövzusunda məruzə ilə çıxış edən AMEA Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin akademik-katibi akademiyada biotibb sahəsinin inkişaf tarixindən bəhs edərək, hələ keçən əsrin 70-ci illərindən başlayaraq akademik Cəlal Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə bioinformatika məktəbinin əsasını qoyulduğunu vurğulayıb. Azərbaycanda e-elmin inkişaf etdiyini, elmi müəssisələrin pri-

oritətlərinin yeniləndiyini söyləyən Ə.Əmiraslanov herontologiya, kök hüceyrələri sahəsində aparılan tədqiqatların əhəmiyyətini qeyd edib. Alim AMEA-nın Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun yaradılmasının dünya elminin tələblərinə cavab verən tədqiqatların aparılmasında mühüm addımlardan olduğunu bildirib.

Akademik həmçinin biotibb sahəsində elmi kadrların hazırlanması sahəsində mövcud problemlərdən də danışmış. Onun sözlərinə görə, informatika və riyaziyyat üzrə gənc mütəxəssislərin biotibb sahəsində tədqiqatlara cəlb olunması, xarici təhsildə seçim edərkən bu sahələrə üstünlük verilməsi problemin həlli istiqamətində vacib amillərdir. Natiq ali təhsil müəssisələrində müvafiq ixtisaslar üzrə biotibb sahəsində biliklərin tədrisinin gücləndirilməsinin zərurliyini ifadə edib.

Xarici elmi mərkəzlər ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi məsələlərinə də toxunan Ə.Əmiraslanov ABŞ, Cənubi Koreya, İngiltərə və s. kimi dünyanın qabaqcıl ölkələrinin təcrübəsindən yararlanmağın, davamlı əlaqələrin qurulmasının zərurliyini bildirib.

Tədbirdə AMEA-nın akade-

mik-katibi, AMEA İnformasiya Texnologiyalar İnstitutunun direktoru, akademik Rəsim Əliquliyev "Elektron tibbin formalaşmasının aktual elmi-nəzəri problemləri və həlli perspektivləri" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Akademik e-tibbin e-hökumətin tərkib hissəsi olduğunu qeyd edərək bu sahədə mövcud problemlərin multidissiplinər karakter daşdığını nəzərə çatdırıb. E-tibbin texnoloji, iqtisadi, demografik, psixoloji, hüquqi, etik və s. aspektlərinə xüsusi diqqət yetirilməsinin vacibliyini qeyd edib. R.Əliquliyev İnformasiya cəmiyyəti məsələləri üzrə Tunis Dünya Sammiti, "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası, "Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üçün Milli Strategiya", Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının e-səhiyyəyə dair sənədlərində e-tibbin çoxaspektli problemlərinə xüsusi yer verildiyini diqqətə çatdırıb.

İnstitut direktoru rəhbərlik etdiyi elmi-tədqiqat müəssisəsində e-tibb sahəsində həyata keçirilən tədqiqatlardan söz açaraq bildirib ki, e-tibbin formalaşması istiqamətində dünyanın aparıcı elmi mərkəzlərində aparılan araşdırmaların vəziyyəti təhlil olunub, elmi-nəzəri və praktiki problemlər iden-

tifikasiya edilib. "XXI əsr genetikası, molekulyar biotibb, informasiya əsirdir" - bildirən alim molekulyar biologiya və tibb, molekulyar diaqnostika, tibbi genetikə, gen müalicəsi kimi problemlərin araşdırılmasının, e-tibbdə Big Data və Data Mining texnologiyalarının tətbiqi imkanlarının öyrənilməsinin zərurliyini vurğulayıb.

R.Əliquliyev həmçinin e-tibbin sürətli inkişafının təmin olunması üçün tibbi informatika ixtisası üzrə mütəxəssis və elmi kadrların hazırlanması, bu sahəyə dair dərslik və dərs vəsaitlərinin məzmununun yenilənməsi, tibb işçilərinin İKT biliklərinin artırılması istiqamətində davamlı tədbirlərin həyata keçirilməsinin zərurliyini də qeyd edib.

"Biliklər iqtisadiyyatının ən perspektivli sahələrindən biri olan e-tibbdə inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsindən yararlanmaq zəruridir. Ölkədə e-tibbin formalaşması və inkişafına dair dövlət proqramının işlənilməsi və həyata keçirilməsinə böyük ehtiyac vardır. Qeyd olunan problemlərin araşdırılması üçün ölkəmiz böyük intellektual potensiala malikdir" - bildirən natiq ölkənin müvafiq sahələr üzrə aparıcı alim və mütəxəssislərini, elmi qurumlarını birgə əməkdaşlığa çağırıb.

Tədbirdə, həmçinin Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, professor Geray Geraybəyli "Tibbi təhsildə kompüter texnologiyalar", AMEA İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun direktoru, akademik Təlmən Əliyev "Azərbaycan Respublikasında tibbi informatikanın təşəkkülü və perspektivləri", Respublika Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının Tibb elmləri üzrə elmi şurasının sədri, AMEA-nın müxbir üzvü Nuru Bayramov "Təbabətdə informasiya texnologiyaları və ölkədə həllini gözləyən problemlər", AR Fövqəladə Hallar Nazirliyinin əməkdaşı Vurğun Hacıyev "Elektron sistemlər" mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər. Elektron tibbin elmi-nəzəri və praktiki problemlərindən bəhs edərək, onların həlli üçün yeni imkanların yarınması baxımından konfransın mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirib.

Konfrans öz işini AMEA informasiya Texnologiyalar İnstitutunda üç paralel seksiya iclasında davam etdirib. "Tibbdə İKT-nin elmi-nəzəri problemləri", "Tibbdə İKT-nin praktiki problemləri" və "İKT-nin tibbi problemləri" seksiyaları üzrə elektron tibbin formalaşmasının konseptual əsasları, texnoloji təminatı, təşkilat-hüquqi, təhlükəsizlik, terminoloji problemləri, sosial-iqtisadi aspektləri və s. mövzularla 75 məruzə təqdim olunub.

Ülviyyə Rza-Cahan